

Guia docent 290642 - URBANIV14 - Urbanística IV

Última modificació: 09/07/2020

Unitat responsable: Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès
Unitat que imparteix: 740 - UOT - Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori.
Titulació: GRAU EN ESTUDIS D'ARQUITECTURA (Pla 2014). (Assignatura obligatòria).
Curs: 2020   **Crèdits ECTS:** 5.0   **Idiomes:** Castellà, Català

PROFESSORAT

Professorat responsable: CARLOS JUAN LLOP TORNE

Altres: Primer quadrimestre:
CARLOS JUAN LLOP TORNE - 1
CATALINA SALVÀ MATAS - 1

Segon quadrimestre:
CARLOS JUAN LLOP TORNE - 1
CATALINA SALVÀ MATAS - 1

CAPACITATS PRÈVIES

Coneixements bàsics de la disciplina urbanística, el planejament urbanístic i territorial, i dels instruments legals i de gestió; coneixement bàsic de les estructures urbanes i territorials.
Disposició a la comprensió de les escales urbanístiques i territorials, a l'anàlisi i a la formulació d'avaluacions i al plantejament de lògiques projectuals.

REQUISITS

Haver seguit els cursos precedents del programa d'Urbanística de l'ETSAV o similars en les altres escoles de procedència dels estudiants.

COMPETÈNCIES DE LA TITULACIÓ A LES QUALS CONTRIBUEIX L'ASSIGNATURA

Específiques:

- EP1G. Aptitud per suprimir barreres arquitectòniques (T).
- EP3G. Aptitud per catalogar el patrimoni edificat i urbà i planificar la seva protecció (T).
- EP11G. Capacitat per redactar projectes d'obra civil (T).
- EP12G. Capacitat per a dissenyar i executar traçats urbans i projectes d'urbanització, jardineria i paisatge (T).
- EP14G. Capacitat per a elaborar estudis mediambientals, paisatgístics i de correcció d'impactes ambientals (T).
- EP19G. Coneixement adequat de l'ecologia, la sostenibilitat i els principis de conservació de recursos energètics i mediambientals.
- EP20G. Coneixement adequat de les tradicions arquitectòniques, urbanístiques i paisatgístiques de la cultura occidental, així com dels seus fonaments tècnics, climàtics, econòmics, socials i ideològics.
- EP22G. Coneixement adequat de la relació entre els patrons culturals i les responsabilitats socials de l'arquitecte.
- EP24G. Coneixement adequat de la sociologia, teoria, economia i història urbanes
- EP25G. Coneixement adequat dels fonaments metodològics del planejament urbà i l'ordenació territorial i metropolitana.
- EP26G. Coneixement de la reglamentació civil, administrativa, urbanística, de l'edificació i de la indústria relativa a l'acompliment professional.
- EP29G. Coneixement dels mecanismes de redacció i gestió dels plans urbanístics a qualsevol escala.

Genèriques:

CE1. Aptitud para crear proyectos arquitectónicos que satisfagan a la vez las exigencias estéticas y técnicas

CE4. conocimiento adecuado del urbanismo, la planificación y las técnicas aplicadas en el proceso de planificación.

METODOLOGIES DOCENTS

El curs es desenvoluparà en forma de Seminari, a partir de sessions de presentació teòrica sobre temes clau en el projecte de ciutat contemporània i sessions en forma de Seminari sobre la proposta d'exercici.

Es distribuirà entre els estudiants un llistat de tòpics o àmbits de projecte a analitzar. Els encarregats de cada tema presentaran, en les sessions corresponents, el tema desenvolupat i lliuraran al final de la seva intervenció un dossier de l'exposició.

L'avaluació del curs es realitzarà en base a l'assistència presencial i seguiment col·laboratiu a totes les sessions, en base a la presentació del treball i als dossiers elaborats per cada alumne o grup d'alumnes (màxim tres).

OBJECTIUS D'APRENTATGE DE L'ASSIGNATURA

Respecte a coneixements a saber:

Conceptes de la projectació urbana i territorial.

Estratègies territorials per a abordar els temes rellevants de l'ordenació del territori i el projecte de ciutat contemporanis:

La comprensió i anàlisi de l'ús del territori i el sistema de ciutats resultant.

La mobilitat i les xarxes infraestructurals.

La preservació dels valors territorials, el mediambient i la protecció del patrimoni.

El projecte de la vivenda, com a eix central, en els diversos contextos urbans.

L'ordenació del territori a partir dels sistemes d'espais lliures territorials.

La construcció dels espais d'articulació i equilibri.

Estructura territorial basada en els sistemes urbans organitzats per les infraestructures de connexió.

La gestió dels projectes.

Respecte a habilitats:

Interpretar les formes contemporànies dels sistemes territorials metropolitans.

Saber plantejar lògiques projectuals per a la seva transformació.

Comprensió de les formes del projecte i les escales diverses.

Establiment d'una base disciplinar d'integració de les propostes de projecte amb els escenaris i instruments de gestió pertinents per portar-les a la pràctica.

Respecte a competències:

Capacitat d'anàlisi a l'escala urbana i territorial.

Capacitat de síntesi per la definició dels problemes i les oportunitats dels sistemes urbans i territorials contemporànies.

Capacitat per plantejar plans i projectes en el context del treball en el món local.

HORES TOTALES DE DEDICACIÓ DE L'ESTUDIANTAT

Tipus	Hores	Percentatge
Hores grup gran	27,5	22.00
Hores grup mitjà	27,5	22.00
Hores aprenentatge autònom	70,0	56.00

Dedicació total: 125 h

CONTINGUTS

Temari

Descripció:

Projectes de Ciutat en la ciutat - mosaic- territorial
Els llocs i els temes emergents de projecte a la Barcelona metropolitana
SITUACIONS TERRITORIALS- LÒGIQUES PROJECTUALS

Objectius específics:

Introduir a l'estudiant al projecte de ciutat sobre la base de temes i tòpics urbanístics contemporanis rellevants mitjançant una indagació dels diversos tipus de projectes urbans i territorials que constitueixen l'ideari per un projecte de ciutat i la intervenció a escala territorial, utilitzant com a cas d'estudi referencial a la metròpoli de Barcelona.

Index orientatiu de sessions teòriques:

1. El procés d'urbanització mundial i els territoris al segle XXI.
2. La Ciutat Mosaic Territorial com a forma d'interpretació i projecte de la ciutat contemporània.
3. La formació de la Regió Metropolitana de Barcelona i el Pla Territorial Metropolità.
4. Articulacions i la requalificació de llocs i barris amb valor afegit.
5. Acupuntura urbana i operacions de vertebració urbana i territorial.
6. Aproximació a estratègies de metabolisme social i urbanisme ecològic.
7. Les malles metropolitanes (1) Ecològic- paisatgístiques.
8. Les malles metropolitanes (2). Sistemes viaris i de mobilitat (les noves mobilitats: autònoma, Maas i Personal Rapid Transit)

Activitats vinculades:

Sortides de treball de camp i visites a Institucions
Participació en projectes de recerca Internacional

Dedicació: 55h

Grup gran/Teoria: 27h 30m

Grup mitjà/Pràctiques: 27h 30m

títol català

Descripció:

contingut català

Dedicació: 2h

Grup gran/Teoria: 1h

Grup mitjà/Pràctiques: 1h

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

Assistència al curs i participació en els debats 20%

Presentació dels treballs, 60%

Exposició i debat-seminari sobre el treball, 20%

BIBLIOGRAFIA

Bàsica:

- Llop, Carles; Calvo, Adrià; Marincioni, Mara. "Mocions i lògiques d'intervenció en el projecte territorial contemporani de les regions urbanes". La Explosión de la ciudad = The explosion of the city : transformaciones territoriales en las regiones urbanas de la Europa Meridional : territorial transformations in the South Europe urban regions. Barcelona: Ministerio de Vivienda : Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, 2007. P. 354-369.
- Martín Pascual, Manel. Barcelona : agua i ciutat : l'abastament d'aigua entre les dues Exposicions (1888-1929). Barcelona: Fundació AGBAR : Marcial Pons, 2009. ISBN 9788497686716.
- Garcia i Fuertes, Gemma. L'Abastament d'aigua a la Barcelona del segle XVIII : 1714/1808. Barcelona: Rafael Dalmau, 1990. ISBN 8423204243.
- Guàrdia i Bassols, Manuel. La revolució de l'aigua a Barcelona : de la ciutat preindustrial a la metròpoli moderna : 1867-1967. Barcelona: Museu d'Història de Barcelona : Institut de Cultura : Ajuntament de Barcelona, 2011. ISBN 9788498503654.
- Martín Pascual, Manel. El Rec comtal, 1822-1879 : La Lluita pel control de l'aigua a la Barcelona del segle XIX. Barcelona: Rafael Dalmau, 1999. ISBN 8423205991.
- Working with the territory : strategies for the new territorialities = travailler avec le territoire : stratégies pour les nouvelles territorialités. Barcelona ; Basel ; New York: CREPUD-MED : ACTAR, 2012. ISBN 9788492861842.
- Llop, Carles. "TimeLine, Formas de ciudad en los siglos XX". La explosión de la ciudad. Barcelona: Ministerio de Vivienda; Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, 2007. p. 348-353.
- Cowan, Robert; Rogers, Lucinda. The Dictionary of urbanism. Wiltshire: Streetwise Press, 2005. ISBN 0954433009.
- Gabellini, P. "Qualità dello sviluppo della città e del territorio". XXIV Congresso Città e regioni metropolitane in Europa: strategie, politiche e strumenti per il governo della complessità. Milano: INU, 2003.
- Llop, Carles; Calvo, Adrià; Marincioni, Mara. "Mocions i lògiques d'intervenció en el projecte territorial contemporani de les regions urbanes". L'Explosió de la ciutat. Barcelona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : Fòrum Universal de les Cultures, 2004. p. 364-379.
- La Explosión de la ciudad = The explosion of the city : transformaciones territoriales en las regiones urbanas de la Europa Meridional : territorial transformations in the South Europe urban regions. Barcelona: Ministerio de Vivienda : Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, 2007. ISBN 8496387259.
- Llop, Carles. "Paisatges metropolitans: policentrisme, dilatacions, multiperifèries i microperifèries. Del paisatge clixé al paisatge calidoscopi". El Repte del paisatge en àmbits metropolitans. Barcelona: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona,, 2008. p. 8-13.
- Anuari territorial de Catalunya [en línia]. Barcelona: SCOT, Societat Catalana d'Ordenació del Territori, 2004-Disponible a: <http://territori.scot.cat/cat/anuari.php>.
- Corboz, André, 1928-. "Le Territoire comme palimpseste". Diogenes [en línia]. 1983, núm. 121, p. 14-35 [Consulta: 13/12/2016]. Disponible a: http://www.jointmaster.ch/jma/ch/de-ch/file.cfm/document/Le_territoire_comme_palimpseste.pdf?contentid=1042.
- Font Arellano, Antonio; Llop, Carles; Vilanova i Claret, Josep Maria. La Construcció del territori metropolità : morfogènesi de la regió urbana de Barcelona. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona. Mancomunitat de Municipis, 1999. ISBN 8493008052.
- Solà-Morales, Manuel de, 1939-2012. "La segunda historia del proyecto urbano". UR : urbanismo revista. 1987, núm. 5, p. 21-27.
- Portas, Nuno. "El surgimiento del proyecto urbano". Perspectivas urbanas [en línia]. 2003, núm. 3Disponible a: <http://upcommons.upc.edu/revistes/handle/2099/555>.
- Llop Torné, Carlos (Editor /Director);Arturo Calderon, Marta Carrasco Bonet, Antonio Font, Konstantinos Kourkoutas, Enric Batlle, Xavier Mayor, Ivan Muñoz, Mosè Ricci, Paolo Ceccarelli, Sofia Morgado.. CIUTATS, TERRITORIS METROPOLITANS I REGIONS URBANES EFICIENTS Estratègies i propostes de projecte per la regeneració de la Ciutat_Mosaic_Territorial després de l'explosió de la ciutat. La Regió Metropolitana de Barcelona com a laboratori. Lleida: Universitat Politècnica de Catalunya, Campus Nord, c/ Jordi Girona, 1-3 - 08034 Barcelona Milenio Publicaciones c/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida, 2016. ISBN 978-84-9743-733-2.

Complementària:

- Forman, Richard T. T. Land mosaics : the ecology of landscapes and regions. Cambridge [etc.]: Cambridge University Press, 1995. ISBN 0521479800.
- Boeri, Stefano. Il Territorio che cambia : ambiente, paesaggi e immagini della regione milanese. Milano: AIM Associazione Interessi Metropolitan, 1993. ISBN 8886116179.
- Metròpolis Barcelona. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona, 2015. ISBN 9788487881145.
- Paisea: revista de paisajismo. Valencia: Paisea Revista s.l., 2007.
- Steenbergen, Clemens M; Meeks, Sabine; Nijhuis, Steffen. Composing landscapes : analysis, typology and experiments for design. Basel: Birkhaeuser Verlag AG, 2008. ISBN 9783764387822.
- Mostafavi, Mohsen; Doherty, Gareth. Urbanismo ecológico. Barcelona: Gustavo Gili, 2014. ISBN 9788425227424.
- Waldheim, Charles. The Landscape urbanism reader. New York (N.Y.): Princeton Architectural Press, cop. 2006. ISBN 9781568984391.
- Passatges metropolitans : una mirada als projectes metropolitans des de la petita escala = una mirada a los proyectos metropolitanos des de la pequeña escala = a look at metropolitan projects from the small scale. Barcelona: Àrea Metropolitana, 2015.

ISBN 9788487881190.

- Dramstad, Wenche E; Olson, James D; Forman, Richard T. T. Landscape ecology principles in landscape architecture and land-use planning. New York [etc.]: Island Press [etc.], 1996. ISBN 1559635142.
- Reed, Chris; Lister, Nina-Marie E. Projective ecologies. Cambridge, Massachusetts ; New York: Harvard University Graduate School of Design : Actar Publishers, 2014. ISBN 9781940291123.
- Monclús, Francisco Javier. La Ciudad dispersa : suburbanización y nuevas periferias. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1998. ISBN 8488811357.
- 10 años de planeamiento urbanístico en España 1979-1989. Madrid: Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo,, 1989. ISBN 8474335930.
- Amendola, G.. Scenari della città nel futuro prossimo venturo. Roma: Laterza, 2000. ISBN 9788842060925.
- Ascher, François. Les Nouveaux principes de l'urbanisme. La Tour d'Aigues: Éditions de l'Aube, 2001. ISBN 2876786656.
- Baart, Theodor. Atlas of change. Rotterdam: NAI, 2000. ISBN 9056621637.
- Boeri, Stefano; Lanzani, A.. "Gli orizzonti della città diffusa". Casabella. 1992, núm. 588, p. 44-59.
- Boeri, S.; Lanzani, A.; Marini. "Le tre città della regione milanese". Casabella. 1993, núm. 607, p. 18-23.
- Chiay, François. "Le règne de la ville et la mort de l'urbain". La Ville : art et architecture en Europe, 1870-1993. Paris: Centre Georges Pompidou,, 1994. p. 26-35.
- Corboz, André, 1928-. "L'Urbanistica del XX secolo: un bilancio". Urbanistica. 1990, núm. 101, p. 7-12.
- Forman, Richard T.T. Land mosaics: the ecology of landscapes and regions. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. ISBN 0521479800.
- Geyer, Xaveer de, 1957-. After-sprawl : research for the contemporary city. Rotterdam: NAI, 2002. ISBN 905662265X.
- Dematteis, Giuseppe. "L'ambiente come contingenza e il mondo come rete". Urbanistica. 1989, núm. 85, p. 112-117.
- Dupuy, Gabriel. L'Urbanisme des réseaux : théories et méthodes. Paris: A. Colin, 1991. ISBN 2200312946.
- Dupuy, Gabriel. L'Urbanisme de les xarxes : teories i mètodes. Barcelona: Oikos-tau, 1996. ISBN 8428108889.
- Hall, Peter. Ciudades del mañana: historia del urbanismo en el siglo XX. Barcelona: Ediciones del Serbal, 1996. ISBN 8476281900.
- Kostof, Spiro. The City shaped : urban patterns and meanings through history. London: Thames and Hudson, cop. 1991. ISBN 0500341184.
- Indovina, Francesco [et al.]. La Città diffusa. Venezia: Istituto universitario di architettura di Venezia. Dipartimento di analisi economica e sociale del territorio, 1990.
- Barcelona : la ciutat central. Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, 1991. ISBN 8488068026.
- Rowe, Peter G. Making a middle landscape. Cambridge, MA: MIT Press, cop. 1991. ISBN 026218138X.
- Kostof, Spiro; Tobias, Richard; Castillo, Greg. The City assembled : the elements of urban form through history. London: Thames and Hudson, cop.1992. ISBN 0821219308.
- Llop, Carles. Espais projectuals d'una metròpoli : canvis en l'estructura espacial de l'àrea central metropolitana de Barcelona, 1976-1992. Barcelona: UPC-ETSAB, 1995.
- Lorzing, H. "Layers of interaction". The Nature of landscape : a personal quest. Rotterdam: 010 Publishers, 2001. p. 38-50.
- Sassen, Saskia. The Global city : New York, London, Tokyo. Princeton, [NJ]: Princeton University, cop. 1991. ISBN 0691025673.
- Costa, Xavier; Solà-Morales, Ignasi de. Present i futurs : arquitectura a les ciutats. Barcelona: Comitè d'Organització del Congrés UIA Barcelona 96 [etc.], 1996. ISBN 8489698015.
- Cowan, Robert; Rogers, Lucinda. The Dictionary of urbanism. Wiltshire: Streetwise Press, cop. 2005. ISBN 0954433009.
- Costa, Xavier; Solà-Morales, Ignasi de. Present i futurs : arquitectura a les ciutats. Barcelona: Comitè d'Organització del Congrés UIA Barcelona 96 [etc.], 1996. ISBN 8989698034.
- Secchi, Bernardo. Un Progetto per l'urbanistica. Torino: Einaudi, 1989.
- Secchi, Bernardo. "Resoconto di una ricerca". Urbanistica. 1994, núm. 103, p. 25-30.

RECURSOS

Enllaç web:

- Artículos sobre infraestructuras ecosistémicas. <http://www3.amb.cat/repositori/PDU/Q03.pdf>
- Programació de la docència de l'assignatura. <https://etsav.upc.edu/ca/estudis/gearq/guia20-21/annex/290642.pdf>
- - Mapas geològics / hídrics . <http://cartotecadigital.icgc.cat/cdm/search/collection/all/searchterm/almera,%20jaume>
- - Mapas històrics (con toponímia). toponímia): <http://cartotecadigital.icgc.cat/cdm/landingpage/collection/minutes>